

Dramaturgia românească peste hotare

In ultima stagiune teatrală, publicul spectator din numeroase capitale și orașe din străinătate s-a întâlnit cu dramaturgia românească.

Operele dramaturgiei clasice românești, ca și ale dramaturgiei contemporane, furnizează subiectele unor cronici elogioase în ziarele de peste hotare. „Să-l adaptăm pe Caragiale”: iată concluzia unui critic dramatic francez, după reprezentarea piesei „O scrisoare pierdută” la Théâtre de Poche din Paris. Prin apropierea galeriei de eroi ai lui Caragiale, de unele figuri contemporane ale scenei politice franceze, „O scrisoare pierdută” nu putea să nu prilejuiască spectatorilor parizieni înțelegerea satirei românești și ca o satiră, cu puternice accente contemporane, la adresa unor aspecte ale realităților din Franța. Ferindu-se însă de similitudinea aluziilor, Marcel Cuvelier, realizatorul spectacolului și în același timp unul dintre interpreții principali, n-a dovedit suficientă îndrăzneală în montarea acestei clasice comedii a dramaturgiei noastre. Gratuită și bonomă, realizarea s-a menținut în sfera unui comic așa-zis „pur”, desprins de contingente sociale, senin și, fără indoială, copios. Or, astfel, comedia lui Caragiale a fost lipsită de însăși finalitatea ei, umorul caragialesc nefiind destinat să stîrnească risul hohotitor al comediei boulevardiere, sau al farselor grotesce, ci risul amar și sfichiuitor în fața unui spectacol pe cit de comic, pe atît de monstruos.

Comediile lui Caragiale se bucură de un deosebit succes și pe scenele teatrelor germane și bulgare. Teatrul „Maxim Gorki” din Berlin — al cărui director este profesorul Maxim Valentin, întemeietorul Institutului de Teatru de la Weimar —

reprezintă „O scrisoare pierdută” în regia lui Hans Robert Bartfeld, iar recent pe scena Teatrului universitar din Quedlinburg s-a reprezentat, în regia lui Jan Franz Krueger, „O noapte furtunoasă”. Figurile lui jupin Dumitrache și Nae Ipingscu vor deveni familiare și spectatorilor din orașele Stara Zagora și Smolean din R. P. Bulgaria, unde de asemenea se montează în prezent „O noapte furtunoasă”.

Alături de opera lui Caragiale, comedia „Ultima oră” a lui Mihail Sebastian îmbogățește treptat repertoriul unui număr crescînd de scene străine. Montată cu succes la Moscova, Berlin, Budapesta, Sofia, Roma, piesa lui Mihail Sebastian s-a bucurat pretutindeni de o vie și călduroasă primire. Ea urmează să se joace la Teatrul Național din Bratislava sub titlul „Ultima senzație”, în timp ce compania de teatru ce ființează la Ridotto dell'Eliseo din Roma și-a inaugurat activitatea și stagiunea cu aceeași piesă, sub un alt titlu: „Ultima edizione”.

Cronicile romane de specialitate recunosc piesei lui Sebastian numeroase calități, datorită cărora ea stîrnește interesul spectatorilor, dar în primul rînd, după cum remarcă ziarul „l'Unità” — „pregnanta referire la fapte și personaje tipice ale realității cotidiene din multe țări” — firește capitaliste. Această „satiră a unei lumi corupte, stăpînită de puterea banului... satiră ce se nutrește dintr-un strălucit joc dialogic și dintr-o spirituală invenție de situații” a permis publicului italian să recunoască în rapacitatea și șubreda aroganță a lui Bucșan, multe din figurile reprezentative ale Confîndustriei italiene (Asociația industriașilor), după cum s-a putut recunoaște în profesorul Andronic, imaginea intelectualului cinstit, credincios unui ideal superior de viață. „Teatru arhiplin, succes foarte cald, cu insistente aplauze și che-

mări la rampă" — au constatat cronicarii, exprimind în același timp elogii la adresa colectivului artistic care a dat viață spectacolului: tinărului regizor Carlo di Stefano — „care a redat în mod optim cristalinele însușiri teatrale ale comediei”, actorilor — Mario Siletti „măsurat și eficace în rolul profesorului”, Laura Rocca o savuroasă și vioaie Magda Minu, Michele Malaspina „îndeajuns de aderent la personajul industriașului” etc. De asemenea critica apreciază pozitiv decorurile lui Giorgio Vodret.

Nu de mult, ziarele au publicat informații ample asupra premierei piesei „Citadela sfărîmată” de Horia Lovinescu pe scena Teatrului Comsomolului Leninist din Moscova. Sub titlul „In casa domnului Dragomirescu” publicul sovietic a putut aprecia această valoroasă creație a dramaturgiei noastre actuale, care oglindește victoria forțelor noului asupra lumii burgheze în descompunere.

În regia Sofiei Ghiașintova, artistă a poporului din U.R.S.S., „Citadela sfărîmată” a dobîndit accente profunde, în conturarea artistică a personajelor din punct de vedere social și uman. „Principala trăsătură a piesei... este presimțirea viitorului, pe care-l întrezevi prin toate suferințele omenesci, încrederea într-o viață dreaptă”, scrie Sofia Ghiașintova. Și mai departe: „acest țel al piesei a exclus orice nervozitate, orice trăsătură bolnăvicioasă, pesimismul, care ar fi putut să întunece afirmarea puternică a vieții”.

Piesa dramaturgului Horia Lovinescu, în interpretarea Sofiei Ghiașintova, a Serafimei Birman, artistă a poporului din R.S.F.S.R., V. R. Soloviov și E. A. Fațeeva, artiști emergenți ai R.S.F.S.R., a contribuit la o nouă confirmare a valorii dramaturgiei românești. „Citadela sfărîmată” a văzut lumina rampei și la Budapesta, unde studenții Institutului de Teatru și Cinematografie au prezentat în producția lor de examen piesa lui Horia Lovinescu.

După succesul reputat cu unele piese ale dramaturgiei noastre, alte producții dramatice românești sînt în curs de montare pe scenele teatrelor din străinătate. În Bulgaria, la Trnovo și Sliven, se va juca „Titanic Vals” de Tudor Mușatescu, la Teatrul din Sofia se pregătește montarea „Citadelei sfărîmate”, în timp ce în Republica Democrată Germană la Teatrul din Wismar a avut loc de curînd premiera piesei „Iarbă rea” de A. Baranga. În cursul lunii februarie, Teatrul din Dresda a prezentat în premieră pe țară, cunoscuta comedie „Mielul turbat” de A. Baranga, satiră a birocratismului și suficienței. Piesa se bucură de mult succes și în sala

Teatrului din Senftenberg, fiind deja înscrisă și în repertoriul viitoarei stagiuni la „Deutsches Theater” din Berlin.

Reprezentarea unor piese românești pe atîtea scene străine constituie un prilej de mîndrie pentru teatrul românesc și totodată un impuls spre noi realizări în creația noastră teatrală contemporană.

Mira IOSIF

Dostoievski în teatru

Literatura universală ne oferă numeroase cazuri cînd marii prozatori — romancierii sau nuveliști —, după ce și-au cucerit dreptul de circulație prin intermediul slovei tipărite, își fac apariția pe scena teatrelor, asigurîndu-și astfel o nouă varianță a existenței intrupate în jocul viu al actorilor-interpreți. Această îngemănare a epicului cu forma scenică a dramatizării cunoaște, s-ar putea spune, o tradiție clasică în practica teatrului mondial, care-și alimentează neîncetat repertoriul din romanele lui Balzac sau Dickens, Alexandre Dumas, Victor Hugo sau Gogol, Flaubert, Lev Tolstoi sau Maxim Gorki.

Un evniment teatral recent, care trebuie cu deosebire semnalat în viața culturală a Uniunii Sovietice, se leagă de comemorarea a 75 de ani de la moartea scriitorului F. M. Dostoievski. Repertoriul teatrelor sovietice pe anul acesta se îmbogățește cu o serie de titluri, care vor aduce în fața spectatorilor cele mai de seamă creații dostoievskiene. Și nici nu e de mirare dacă ne gîndim că, prin dramatismul puternic al situațiilor și conflictelor, care stau la baza marilor sale romane și nuvele, prin complexitatea psihologică zguduitoare a personajelor, ca și prin extraordinara forță de evocare și expresivitate în zugrăvirea relațiilor dintre oameni, geniul creator al lui Dostoievski n-ar putea fi egalat — după aprecierea lui Maxim Gorki — decît de Shakespeare.

Citarea pe același plan a celor două nume nu este întîmplătoare. Ea nu face decît să sublinieze, indirect, caracterul scenic, apt pentru dramatizări teatrale, al operelor lui Dostoievski. Intr-adevăr, scenele cele mari din romanele și nuvelele sale sînt pure dialoguri dramatice. Ele pot fi transpuse în teatru, fără să se adauge, sau să se înlăture un singur cuvînt, atît de precis este conturată fiecare figură în parte, atît de viguros se concentrează în momente de mare tensiune dramatică — atingînd vibrații cu adevărat shakespeariene — conținutul epic, vast și bogat al acestor opere.